אַ שאַלה

אברהם האָט אליין ניט געוואוסט ווי רייך ער איז. די בהמות, וואָס האָבן זיך ארומגעדרעהט אויף די אָפּגעצוימטע לאָנקעס, האָבן זיך כמעט יעדעס יאָר באם צעהלן געדאָפּלט. שטיקער לאנד זיינען צוגעקומען — געבראכט מיט זיך פרישע הענט און אין הויף האָט מען פון באגינען ביז אָוונט שווער געארבעט, זיך געווייקט אין שווייס.

אברהם האָט ניט גערוהט, זיך ניט געקענט פארלאָזן אויף איציקן, דעם ניט דערבאקענעם בן־יחיד. ער האָט א קוק געטון צו די בהמות, געשטאנען באם שניידן די תבואה, אריינגעטאָעמט דעם פרישן ריח פון דער שוימיגער מילך, אויפגענומען סוחרים. ער האָט אַויף א מינוט ניט ארויסגעלאָזט די לייצעס און געזעהן, אז אלע באשעפענישן אויף זיין פארם זאָלן געהן אין שפּאן.

אברהם׳ס צעוואקסענער גוף, דער רויטער קארק, וואָס האָט זיך געהאלטן באם איבערלעגן, דאָס דורכגעבאקענע פנים מיט די רויטע אָדערליך — אלץ האָט ארויסגערופן דרך־ארץ. ער האָט ניט געקענט זעהן ווי מענשן זיצן לעדיג — זיינען די „הענט” אונטער זיין בליק געוואָרן פלינקער, די באוועגונגען — ראשער.

ער אליין פלעגט זיך אוועקשטעלן מיט א קאָסע אויף דער לאָנקע, ארבעטן האנט אין האנט מיט די שניטערס, זיך פארגעסן אין דער ארבעט.

בלויז בא זיך אין הויז איז אברהם געווען שטיל. די דינסטן האָבן געמוזט געהן אויף די שפּיץ־נעגל, גערעדט מיט די ליפּן, ווי עס וואָלט געווען א חולה אין שטוב. אברהם׳ס ווייב, שרה׳לע, איז געווען א שוואכע, אנ׳אויסגעצערטע, שוין יאָרן געפּאָכט מיט דער נשמה. זי האָט יעדע ווייַלע אויסגעצויגן דעם לאנגן דארן האלז, וואו מען האָט געקענט ציילן די אויפגעצילעוועטע רייפלעך, ווי בא אנ׳אָפּגעציפּט העהנדיל, און א בלעכענער הוסט האָט געקארטשעט און געמאטערט דעם שוואכן גוף.

זי האָט פיינט געהאט טומל, געזעסן גאנצע טעג באם פענסטער, געקוקט אויף דער לאָנקע און אז זי האָט אמאָל דערזעהן ווי א האָהן שארט זיך צו א היהן, מאכט חנ׳דליך, האָט זי זיי ביידע פונאנאנדער געטריבן:

— א גראַרי היר! אוועק!

פון אויפרעגונג האָט זי זיך פארהוסט, זיך פארקליבן אויף דער ווערַאנדע, וואו די שנור האָט זיך געשפּילט מיט׳ן יאָריגן אייניקל.

אברהם, וואָס האָט געהאט אויף די פינגער דעם גאנצן הויף און אלע האָבן געציטערט פאר אים, האָט אין שטוב קיין הויך וואָרט ניט געקענט ארויסרעדן, זיך געפילט שלעכט מיט זיין געזונטן גוף. פון זוהן האָט ער קיין נחת ניט געהאט, זיך אויף אים ווייניג געקענט פארלאָזן. מיט׳ן ווייב איז ער געווען פון דערווייטנס, שוין יאָרן מיט איר ניט געלעבט. מיט אלע חושים איז ער געווען פארטאָן אין דער פארם, געווען אויף די פיס מיט׳ן טאָג צוגלייך, קיינמאָל ניט געוואוסט ווען די נאכט איז אוועק, זעלטן זיך אָפּגעגעבן דין וחשבון.

אזוי זיינען דורך יאָרן. אברהם איז רייך געוואָרן, זעהר רייך, האָט שוין ניט געדארפט מעהר ארבעטן, זיך אָבער ניט געקענט מעהר העלפן, געארבעט ווי פריהער.

זייט אָבער די שנור איז געקומען אין הויף אריין, איז ער געוואָרן אומרוהיג. אנגעהויבן פריהער צו קומען פון פעלד, נאָכ׳ן עסן זיך פארמאכט אין קאבינעט, זיך איבערגעגעבן שלעכטע מחשבות. און זיי זיינען ניט אָפּגעטראָטן, אים באפאלן, ווי פאר׳עקשנ׳טע פליגן, זיך געגרייצט, וואָס ער פּייניגט דעם גוף, וואס זיין פראצע, זיין עשירות, וועט אוועק מיט׳ן רויך. דאָס ווייב איז קראנק, שוין יאָרן קראנק — — —

אָפּט, אז ער איז געריטן איבער די פעלדער, געזעהן ארום־זיך אזויפיל קיה, אזויפיל פערד און דאָס לאנד ציהט זיך אָהן א סוף, קרעכצט פון צופיל שפע, איז אים אייגעפאלן — אז ער איז אברהם, אז גאָט האָט אים געבענשט, ווייל ער געהט אין זיינע דְרָכִים, אז ניט בחנם הייסט דער זוהן יצחק, די שנור — רבקה.

פון די אומענדליכע פעלדער האָט זיך דערטראָגן א שטים, זיך געוויקלט ארום אים, איינגערוימט:

— אברהם, אברהם — — — איך האָב דיך רייך געמאכט — — — איך האָב דיך גרויס געמאכט — — — געה צו פרענקן, דעם שפער, נעם זיין דייזי׳ן פאר א קעבס־ווייב — — —

ער האָט אויפגעציטערט, געוואָלט פארטרייבן די בייזע מחשבות און אָפּגעשטעלט דאָס פערד בא א קליין הייזל:

— האָ — האָ — האָ!

דייזי א יונגע מולאַטקע, איז ארויסגעקומען, זיך פארנייגט פאר׳ן בעל־הבית:

— דער טאַטע איז אויף דער לאָנקע!

אברהם האָט לאנג געטראכט וועגן דייזי׳ן, געפלאנט זי צו באזיצן אין וואלד, זיך געטרייסט, אז אלע אבות האָבן געהאט קעבס־ווייבער. דער געדאנק האָט זיך געדרעהט בא אים אין מוח, אויסגעשפּינען א קרייז איבער א קרייז, א קרייז אין א קרייז, און אין דער מיט איז געזעסן דייזי אינגאנצן פון סאַמעט.

פון שטעדטל איז אָנגעפאָרן דער אלטער שוחט.

— ר׳ לאָזער, איר פאָרט צו מיר?

— יאָ, ר׳ אברהם!

— גוט, איך וויל טאקע מיט אייך עפּיס רעדן.

אברהם איז ארויף אויפ׳ן שוחט׳ס בריטשקע, צוגעבונדן פון הינטן דאָס פערד. דער שוחט האָט אָנגעשטעלט אנ׳אויער:

— לאָמיר הערן.

— איך מיין, בא יידן — — — היינט, מיין איך — — — — מעהר ווי איין ווייב טאָר א ייד ניט האָבן, האַ?

— ניין, ר׳ אברהם, מען טאָר ניט! וועגן וואָס האנדלט זיך?

— איך מיין, אז איינער האָט א קראנק ווייב, א שלאקרירעקס, איז גאָר ניט — — — האלט זיך מיט׳ן פעקל!

— איך וועל אייך זאָגן, ר׳ אברהם — — — אז איינער האָט א קראנק ווייב און די קרענק איז ניט היילבאר, געפינט מען בא די אחרונים אין שאלות ותשובות, אז מען מעג זיך נעמן א פלגש — — מען געפינט עס אפילו בא ר׳ יעקב עמדן — —

— אז—זוי! — האָט אברהם געעפנט א פּאָר אויגן, אז דער שוחט האָט זיך אזש אָפּגערוקט.

אברהם איז אהיים געקומען אנ׳אויפגעלעגטער.

— וואָס אזוי שפעט? — איז דאָס ווייב אים אנטקעגן געקומען — דאָס עסן איז קאלט!

— וועט מען עס אָנווארמען!

— וואָס שרייסטו? רעדסט מיט דיינע פּאַראָבקעס?

— איך רעד מיט דיר, שרה! מיט די—יר!

זי האָט זיך פונאנדער געהוסט.

אברהם האָט ניט געגעסן, זיך פארמאכט אין קאבינעט, געשפרייזט, געשריען שטומערהייט.

מען האָט אָנגעקלאפּט.

די שנור, א פרישע, איז געשטאנען אין דער געעפנטער טיר:

— לאָז דער שווער געהן עסן!

דער כעס האָט בא אברהם׳ן נאָכגעלאָזט.

— רבקה׳לע, גיב מיר דאָ אריין עסן.

— גוט!

— זאָג אים, רבקה׳לה, ער זאָל זיך מטריח זיין אין עסצימער אריין! — האָט זיך שרה׳לע אָנגערופן פון הינטער דער טיר.

אברהם האָט געלאָזט שטעהןביידע ווייבער, איז ארויס פון הויז און זיך געלאָזט מיט די לאָנקעס.

י. אָפּאַטאָשו

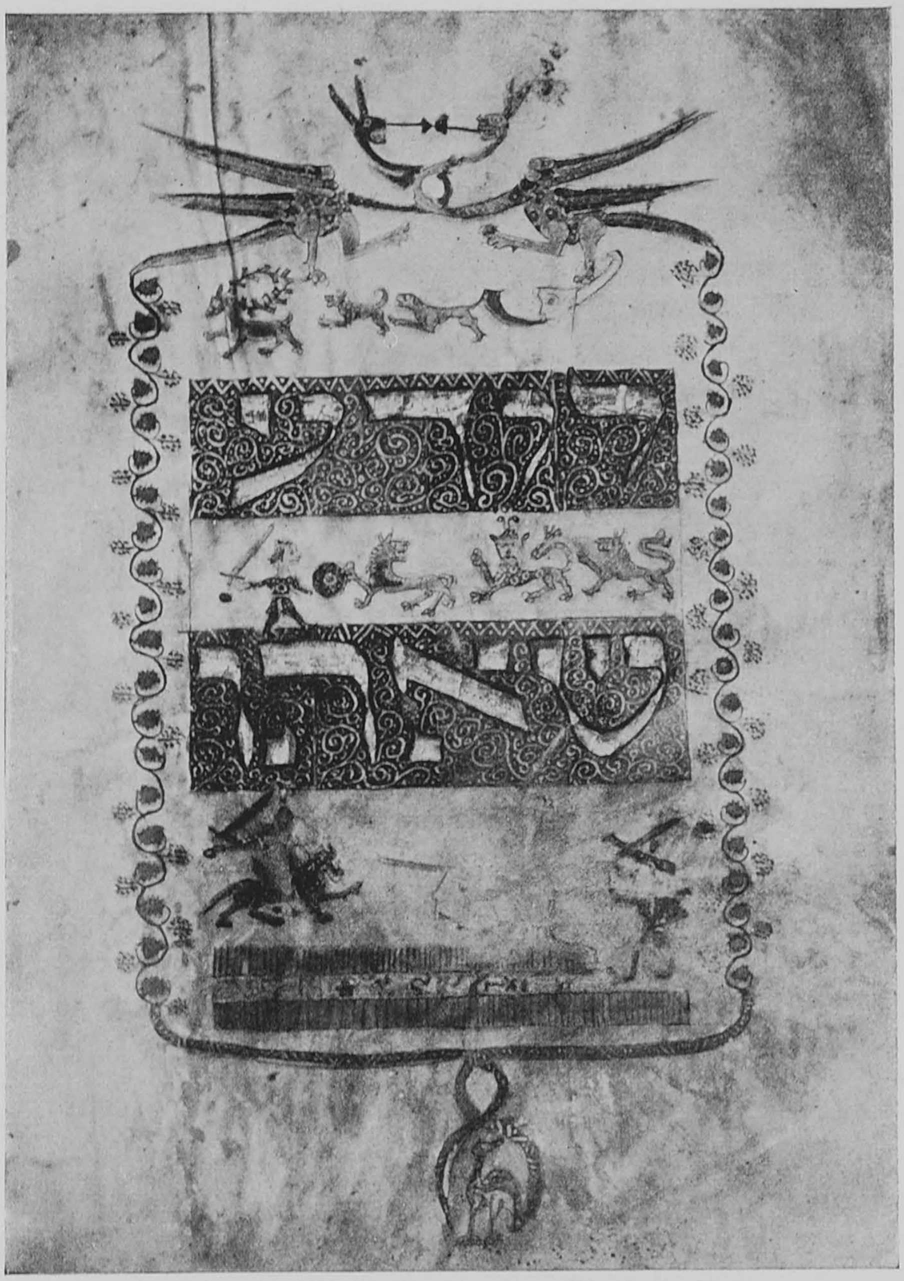

א יאגד־ און קאמף־סצענע אויף א בלאט פונ׳ם ספר „עמודי גולה״, פון רב יצחק בן יוסף מקורבייל, געשריבן אין יאָר 1337 אין דייטשלאנד
פארצירונגען אין פארבן, אותיות אין גאָלד. מינכען, מלוכה־ביבליאָטעק, קאָד. העבר. 135

HUNTING AND FIGHTING SCENE. PAGE FROM “AMUDE GOLAH“ BY ISAAC BEN JOSEPH OF CORBEIL. WRITTEN IN GERMANY 1337
ORNAMENTS IN COLOURS. LETTERS IN GOLD. MUNICH, STAATSBIBLIOTHEK, COD. HEBR. 135